Ч. 92 Второк 28 цьвітня (10 мая) 1898. Рік VIII

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жадане і за зложенем оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в аґенциї дневників пасаж Гавсмана ч. 9 і в ц. к. Старостввах на провінциї:
на цілий рік зр. 2·40
на пів року „ 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:
на цілий рік зр. 5·40
на пів року „ 2·70
на чверть року „ 1·35
місячно . . „ —·75
Поодиноке число 3 кр.

Вісти політичні.

(З Ради державної. — Справа знесеня мита.— Фальшива чутка. — Ювилейна вистава у Відни. — Революцийні рухи в Італиї. — Чутка о новій морскій битві і положене коло Маніллї. — Положене в Іспанії).

В доповненю до справозданя з послідного засіданя Ради державної мусимо тут ще подати, що під конець засіданя пос. Танячкевич поставив пильне внесене в справі нужди в Галичині. Пос. Кремпа інтерпелював в справі відносин судівничих в Галичині а пос. Козакевич в справі арештованя страйкуючих челядників кравецких.

Montagsrevue, ґазета маюча зносини з вірноконституцийною більшою посілостию, висказує сумнів чи Рада державна буде могла дня 2 червня зібрати ся на засідане, а й в такім случаю, як би зібрала ся, то сесия була би лиш дуже коротка. Та сама ґазета доносить, що австрийске правительство поробило все, що потреба, щоби знести мито від збіжа, але справа розбила ся об опір Угорщини. Однакож не стало ся нічого злого, бо знесене мита не конче би вплинуло на зменшене дорожні.

Від довшого вже часу ходить чутка, що ґр. Тун постановив знести розпорядженя язикові, бо сподіває ся, що в той спосіб удасть ся єму скорше довести до якогось порозуміня в комісиї язиковій, і що становище ґр. Ґолуховского есть захитане піби то з тої причини, що він не зробив нічого, щоби не допустити до конфлікту межи Іспанією а Сполученими державами. Вісти ті суть безосновні.

В суботу відбуло ся відкрите ювилейної вистави у Відни. N. fr. Presse пише з сеї нагоди: Є. Вел. Цісар есть властивим героєм вистави. Він то освободив всіх працюючих як міщан так і селян. Ціле жите економічне, суспільне, духове і політичне в Австриї есть від 50 літ звязане з іменем Найясн. Пана. Монарх есть і позістане назавсїгди непохитним осередком в житю партий, в котрім повно змагань, що взаімно себе поборюють. Всї народи споглядають з довірем на него.

Вже від довшого часу проявляють ся в цілій Італиї по ріжних містах бунти, котрих жерело лежить головно в загальній нужді економічній і голоді та дорожни. В послідних днях ті бунти прибрали вже виразно революцийний а по трохи навіть републиканьский характер. Ворохобники опанували міста і ставлять навіть досить успішний опір войску. Найсильнійше розворушило ся в північній Італиї. В виду того рада міністрів оголосила ся постійною і постановлено змобілізувати резерву. В Міляні підчас суботнїшних розрухів убито одного рітмайстра. Вчера повторили ся розрухи знову з виразним характером революцийним, бо на улицях міста ставлено барикади і борба з войском вела ся крок за кроком. Вози трамваєві задержувано, перевертано і розбивано та роблено з них барикади. Розрухи тревали цілий день і аж під вечер удало ся з великим трудом завести який такий спокій. Складачі друкарскі застрайкували і правительство не могло для того розліпити по місті плякатів з оголошенем стану облоги. Всї товариства социялістичні і маючі характер републиканьский в Міляні власти правительствені розвязали.

Здає ся, що межи американьскою а іспаньскою фльотою прийшло коло острова Гаіті до нової морскої битви. До Ню-Йорку наспіла именно вість з Пуерта Плята в републиці Сан Доміньґо, що там чули оногди в стороні як Монте Хрісто (на північнім березї острова Гаіті) сильну канонаду. З того здогадують ся, що фльота адмірала Гемптона стрітила ся з фльотою іспаньскою, котра стояла давнїйше коло пригірка Зелених островів а відтак поплила до Західної Індиї. Канонада розпочала ся около 9 год. рано.

З Манїлї наспіла урядова вість, після котрої Американцї здобули порт і місто Кавіте коло Маніллї і збурили тамошний арсенал. Адмірал Девей заявив, що не буде бомбардувати міста, скоро Іспанцї не будуть стріляти на американьскі кораблї. Бюро Райтера доносить, що битва коло Кавіте розпочала ся о 6 год. рано а скінчила ся около полудня. Американцї розбили 11 іспаньских кораблїв. Американьска фльота майже нічого не потерпіла. Іспанцї стратили в сій битві около тисяч людий в убитих і ранених; по стороні американьскій ніхто не згинув.

З іспаньскої сторони доносять, що коло побережа острова Люццон було укритих богато малих канонірок іспаньских, котрі не могли виступити до бою з американьскою фльотою, але тепер коли та заплила до порту коло Маніллї, они зайшли єї з заду і заступили при вузкім в'їздї дорогу а фльота адмірала Девея

---

6)

Антиллї і Багама.

II.

Доктрина Менро'го і панамериканізм. — Кей-Вест і єго укріпленя. — Жовта пропасниця в Західній Індиї. — Американьска фльота. — Куба, єї населене і богатства єї природи. — Істория Куби і господарка Іспанцїв на острові. — Гаванна, Матанцас, Цієнфуеґос і другі міста на Кубі.

(Дальше).

Американьска ескадра бльокує вже столицю Куби, місто Гаванну і сусідне побереже, але анї не бомбардує міста, анї поки що не старає ся єго взяти, бо се було би аж тогди можливе, коли би рівночасно і сухопутна армія приступила до спільної акциї з ескадрою. Само бомбардоване знов булоби без цїли, бо Гаванна есть занадто сильна кріпость, як щоби їй лиш сама ескадра могла дати раду. Американьскі кораблї воєнні коли підплили під Гаванну, мусїли прецї зараз уступити ся, скоро з форту Морре дано до них кілька вистрілів. Форт сей, по іспаньски: Castillo del Morro, стоїть зараз при самім в'їздї до гаваньского порту, по лївім єго боцї, напроти міста. Єсть то великий і сильний будунок, збудований з величезного, на сяжень грубого тесового каміня, і вже тим впадає зараз в око. Від сторони моря есть на нїм вежа з морскою лїхтарнею а під нею келї того криміналу, про котрий вже на початку сеї розвідки була бесїда.

Коли вийти на вежу морскої лїхтарні в Ель Морро і подивити ся доокола, то очам нашим представляє ся чудовий вид: на всходї синїє ся безкрає море а на нїм видко лиш білі вітрила кораблїв; на заходї по тамтім боцї порту красує ся в сьвітлї сонця Гаванна з своїми чотирогранними потяжкими домами. Місцями показують ся зелені пальми і кипреси, що стоять межи білими стінами домів, а саме по серединї міста видко величаву палату ґенерал-ґубернатора. Там, де поза фортом ряди домів, вибігають в глубину краю і кінчать ся межи зеленими горбами, видко величезну кріпость, гаваньску цитаделю Ля Кабана (San Carlos de la Cabannas) збудовану ще 1764 р., а високо понад кипреси і пальми, понад палату ґубернатора і форти піднимає ся стара іспаньска катедра, під котрою спочивають мощі Колюмба, котрий за три маленькі кораблї, які єму дали Іспанцї, дарував їм цїлу часть сьвіта. Катедру сю збудували тут Єзуїти ще в 1724 р. а мощі Колюмба перенесено сюди з Сан Доміньґо в 1796 р. На тім місци, де Колюмб перший раз станув на сім острові, виставлено малу звичайну капличку: el Templete, а перед нею поставлено єму просто нужденний памятник.

Гаванна есть місто іспаньске, з вузкими кривими улицями, з високими тротоарами, виложеними так само як і улицї камінними плитами. Від мая аж до вересня есть тут страшенна спека, а тутешні люди втїкають тогди в гори або бодай переносять ся до Реґлї по другім боцї порту, де суть хороші лїтні доми. Та ще й зимою есть тут дуже тепло, але бодай вже нема небезпечности, що вибухне жовта пропасниця. В Гаваннї бувають часто землетрясеня і длятого дому суть ту що найбільше лиш на два поверхи високі. При самім сподї буває найхолоднїйше і длятого помешканя пошукує ся найбільше лиш на долинї; вікна тут бувають цілий день отворені і мимоволї можна видїти цїле родинне жите Гаванцїв. В часї спеки бувають улицї майже пусті, і аж по полудни, коли вже стане холоднїйше, виходять гаваньскі дами в ясних тоалетах на улицю, сїдають на малі легонькі вози, звані тут: „volantes“, та виїздять на прохід. Сї вози надають Гаваннї особливий характер. На вузоньких улицях Гаванни просто неможливо завести кінні або електричні трамваї і длятого тут рух возовий так великий, як може в ніякім иншім місті на сьвітї. Іспаньский сеньор (пан) або сеньоріта (панї) не показали би ся на проходї пішки. Волянтес суть то дуже малі візки, обчислені звичайно лиш на одну особу, а їх тягнуть так само дуже маленькі коники. До кождого воза запрягають лиш одного коня.

Столиця Куби має чверть міліона жителїв, але мимо того в цїлім містї не видко анї одного фабричного комина. Гаванна есть полудневим містом торговельним, що виросло з порту, з котрого кораблї вивозять головно цукор і тютюн. Але ще більше як торговля надає місту характер іспаньска бюрократия, котра любує ся в пишнотї та марнованю гроша.

мав знаходити ся у великім клопоті. Також доносять, що іспанському войску удало ся розбити повстанців коло міста Панаї на острові того-ж самого імени. В Панаї мало бути 4000 повстанців. Іспанці розбили їх, убили з них 500 людий а крім того ще на улицях міста своїм звичаєм вирізали 175 людий а місто збурили до тла, почім очевидно настав спокій.

В Іспанії розрухам нема кінця. В Бадехос і Аліканте заведено стан облоги а в Мадриді мимо стану облоги розрухи повтаряють ся. В парляменті виступив карліст пос. Меля дуже остро против правительства і держави, доказуючи, що правительство повинно було заключити союз з Росиєю і Франциєю а не спускати ся на тридержавний союз. На міністра війни нападає ся за то, що повстанє вибухло через то, що войско на Кубі поступало дуже люто; але мимо того Вайлера, котрий був причиною того, уважає ся тепер героєм. То кара Божа для краю, де папують жінки і діти.

Новинки.

Львів дня 9-го мая 1898.

— В справі податкових опустів оповіщує ц. к. краєва Дирекция скарбу: Подає ся до загальної відомости, що після артикула VIII закона з дня 20 жовтня 1896 р. (В. з. д. ч. 220) і розпорядження ц. к. Міністерства скарбу з 15 грудня 1897 р. (В. з. д. ч. 297) признано на 1898 р. 10% опусту з приписаних на той рік належитостий податку ґрунтового, домово-клясового і домово-чиншевого з виїмком 5% податку від доходу з домів увільнених поки-що від податку з титулу нової будови. Той опуст відносить ся виключно лише до державних податків, з виключенем автономічних додатків і буде приписаний в податкових книжочках, вглядно в наказах заплати по обчисленю опусту за 1898 р. на кождого поодинокого податника. Коли можна буде опуст приписати, оповістять податкові уряди в своїм часї окремими оповіщенями.

— З „Днїстра“. Подаємо до прилюдної відомости, що Рада Надзираюча Товариств взаїмних обезпечень і взаїмного кредиту „Днїстер“, доповнена вибором на Загальних Зборах дня 4-го мая с. р. уконституувала ся на засїданю того самого дня в той спосіб, що вибрала своїм президентом крилошанина о. Алексія Торопського, дотеперішного заступника президента, заступником президента п. Григория Кузьму ц. к. совітника апеляцийного, директором п. дра Даміяна Савчака ц. к. совітника суду і члена Видїлу краєвого, заступником директора для п. дра Савчака п. Антона Дольницкого ц. к. совітника суду, а заступником директора для п. дра Федака п. Володимира Шухевича ц. к. професора школи реальної. — *З Дирекції тов. „Днїстер“.*

— В Преображеньскій церкві при „Народнім Домі“ у Львові веде ся горяча робота. Поміст на хорах і в шістьох льожах вже вибетонований, а тепер одні робітники штурують, а другі бетонують поміст в середині церкви; мулярі кінчать виправу долїшних стїн церковних і ґзимси, камінярі обтїсують тесовий камінь із Струсова коло Тернополя, котрий оногдї спроваджено. Той камінь (одобрений віденьскими знатоками), буде ужитий на ступенї при головнім входї і при побічних дверях. Замовлено також мармор з Кшешовиць під Краковом на ступенї в церкві перед великим престолом і він невдовзї прибуде до Львова. Монтер з Інсбрука вставляє послїдних шість вітражів у вікнах. Плити на поміст, виробленї в одній чеській фабрицї уже в дорозї, дзвони вже приготовлені сі, а рами для решти вікон і деякі двері вже готові. „Народний Дім“ докладає заходу, щоби чим скорше покінчити будову тої великої церкви і віддати єї до публичного ужитку.

— Нові читальнї і члени „Просьвіти“. В місяци цьвітни сего року внесено до Намістництва подання о засн ване нових читалень „Просьвіти“ з отсих 16 громад: 1) Вигнанка долїшна пов. чортківского; 2) Гусятин; 3) Новиця горішна пов. калуского, 4) Ракобовти пов. камецецкого; 5) Хомяківка пов. коломийского; 6) Тюдів пов. косівского; 7) Бродки і 8) Кожичі пов. львівского; 9) Дмитровичі пов. мостиского; 10) Красна пов. надвірняньского; 11) Лаґодів пов. перемишлянського; 12) Княгиничі пов. перемишлянського; 13) Сколе-село пов. стрийского; 14) Касперівцї пов. заліщицкого; 15) Гущанки пов. збараского і 16) Тростинець малий пов. золочівского. Всїх читалень „Просьвіти“ (заложених і зголошених) до кінця цьвітня сего року було 616, а з тих 95 завязало ся в сїм роцї. — Нових членів вступило до „Просьвіти“ сего року (від 1 н. ст. сїчня) по конець цьвітня 744.

— Щедрий фундатор. В Межибродї, селї сяніцкого деканата, перемиської епархії, побудовано церков з твердого материялу заходами дра Александра Вайцовича, властителя реальности. Крім того побудував той щедрий меценат дім приходский і школу. На саму церков видав він 10.000 зр. Перемиский епископ удїлив великодушному фундаторови похвальну грамоту і архієрейске благословене за єї щедрі жертви.

— Сяніцкий полк піхоти ч. 45, що стоїть тепер залогою в Перемишли, обходив дня 5, 6 і 7 с. м. 50-лїтний ювілей битви під Санта-Лючія, де австрийскі войска під проводом ґен. Радецкого тяжко поразили сардиньску армію. До полків, що найбільше визначили ся в тїй битві, належав і сяніцкий полк. На торжество ювілею прибула депутация саских офіцирів, в заступстві князя Фридриха саского, властителя того полку, котрий не міг явити ся з причини недуги жени. Дня 5 с. м. оглянули саскі гостї касарні 45 полку а вечером устроїв полк на їх честь похід з музикою і смолоскипами. На другий день відбула ся служба Божа в поли, а відтак дефіляда полку перед чужими офіцирами. По переглядї войска спідано, а вояки мали для себе заставлені столи на подвірю касарнї. Вечером відбуло ся велике товариске зібране в офіцирскім касинї. У всїх тих торжествах брав живу участь Архикнязь Леопольд Фердинанд, шурин саского князя Фридриха.

— Про огонь в Тисьменици доходять такі близші вісти: Огонь вибух в четвер перед полуднем в домі Василя Угорчака на товмацкім передмістю і при шаленім вихрі розширив ся вскорі на просторі трех кільометрів, обіймаючи передмістя товмацке, станиславівске, „Монастир“ і „Слободу“. На телеґрафічне візване приїхала пожарна сторожа зі Станиславова з двома баталїонами піхоти, сторожа товмацка і зелїзнича. Рівночасно вибух другий пожар пополудни нагле в ґоральни Гольдфельда і Реґенштрайфа на станиславівскім передмістю. Обі сторожі поспішили зараз на місце пожару і завдяки їм удало ся вскорі огонь угасити. Згоріли лише стайнї. На місце нещастя приїхав управитель товмацкого староства ґр. Дідушицкий. Ратунковою акциєю правив енергічно

В Гаванні резидує ґенерел-ґубернатор острова з цїлим своїм двором. Тут проживають офіцири і члени вищої адміністрациї цивільної, богаті купцї та посередники купецкі і посилальники з Гранади і Севіллї. Шляхотска, сотки лїт стара кров пливе в жилах іспаньских офіцирів, і сотками лїт переходили через контори тутешних купців та посередників купецких нечувані богатства. В наслїдок того виробила ся тут одинока в своїм родї гордість расова та житє повне розкоші і любовних пригод. З того настало тут місто, в котрім гордість станова дійшла до нечуваної висоти, де уживанє житя уложило ся в систему та дійшло до такого вирафінованя, що міг би й Париж перед ним сховати ся.

В реставрациях, котрих тут єсть велике множество, списи страв суть такі довжезні та запутані, що аж годї дати собі з ними ради. Характеристичне єсть то, що тут переважають всїлякі ласощі, котрі заостроють апетит, як н. пр. острі, корінні перекуски, через котрі обід тут виглядає на справедливий пир. Списи вин суть так само довжезні, а то впадає тим більше в очи тому, хто приїде сюди з Америки, де навіть при обідах у міліонерів пють лиш воду. Крім вина подають ще в Гаванні всїлякого рода мішані напитки, студжені ледом, як би на то, щоби погодити пим чоловіка з житєм, спекою і вічною спрагою.

На всїх рогах улиць сидять мурини коло маленьких низьких столиків і звивають красні сьвіжі циґара з Вуельта Абахо (Vuelta Abajo зве ся сторона недалеко від Гаванни, де росте найлїпший тютюн на Кубі); пахучий листок т. зв. „капа“ (capa) обвивають доокола тютюну, що приходить до середини і зве ся „тріпа“ (tripa). Циґаро таке, котре ще єсть квасковате і заносить землею та має такий смак, як би єго хто умочив в шампані, продає ся по кілька центів.

Взявши панамский капелюх на голову і закуривши сьвіже гаваньске циґаро виходимо на улицю між людий, що під вечер убрані по лїтному великими товпами ходять по променадах Ель Прадо, Ізабеля Секунда та Альмадеа де Пауля. На сих площах буває що вечера велика глота, люди, між котрими переважають молоді хороші Гаванки, розмавляють голосно, сьміють ся та жартують. Гаванки (Habaneras) мають правильні черти лиця, великі чорні очи з довгими рісницями і чорні брови. Особливою їх красою єсть їх буйне чорне волосє, котре ще тим чорнїйше видає ся, що они білять собі лице пудром званим „каскарія“, котрий робить ся з сушеного білка, від котрого лице ніби аж синяве виглядає. Они виходять на прохід звичайно простоволосі, або закидають на голову іспаньску мантилю, обшиту коло шиї і на рукавах мереживом.

Коли же в церквах задзвонять на вечірну молитву, товариство зміняє ся. Правдиві Гаванки вертають домів, а на їх місце з'являють ся зараз дами з легкого сьвіта. Не треба довго чекати а Прадо зміняє ся на образ нечуваної легкодушности і розпусти, котрі тепер підчас ворохобні стали ще більші, бо в містї стоїть богато войска, позбігалось богато іспаньских урядників з провінциї та властителїв плянтаций, що повтїкали із сїл до міста.

В виду війни не від річи буде придивити ся близше і укріпленям Гаванни, котрі видалений недавно кореспондент льондоньскої ґазети „Daily Chronicle“ так описує:

В 1762 р. взяв анґлїйский ґенерал ґр. Ельбемарль (Albemarle) Гаванну майже по тримісячній облозї і стратив при тім з 12.000 свого войска, котрого ужив до сеї акциї, 1200 людий. Але більше як половина цїлої єго армії вигинула від жовтої пропасницї. В єго полках служили також Американцї з анґлїйских кольоній, але істория не згадує о тім нїчого, чи Американців умирало менше як вояків, що родили ся в Анґлії. В наслїдок тодїшної кольонїяльної полїтики звернено Іспанцям назад „перлу Антиллїв“. З тої пори тамошні фортифікациї укріплено ще більше. Анґлїйскі укріплення з тої сторони як Реґля понаправлювано і і понад портом та вздовж морского побережа побудовано форти за фортами, на захід аж до Пунта Брава а на всхід аж до Кохімар (Cojimar), де анґлїйске войско вступило було на Кубу. В сїм послїднім місци єсть найнебезпечнїйша батерия Веляско. Она знаходить ся на пів анґлїйскої милї від гаваньского заливу, має три канони Крупа 28-центиметрового калїбру і дві іспаньскі канони такого самого калїбру новійшої, лїпшої роботи. Форт Морро має лиш стародавні бронзові канони, з котрих одна недавно тому підчас вправ пукла. Цитаделя Ля Кабана, що панує над цїлим портом має лиш бронзові канони, литі ще минувшого столїтя в Севіллї. Порт саме під цитаделею єсть лиш на три чверти анґлїйскої милї (анґлїйска миля чверть нашої) широкий. Воєнний корабель, що минув би щасливо цитаделю, міг би скоро взяти місто. Кажуть, що Іспанцї змірковали, що Гаванна пропала би, наколи-б вибухла війна, бо американьский корабель „Maine“ був як-раз в такій позициї і они або підложили міну під него, або умисно визначили єму місце понад якоюсь старою міною.

Як-раз против форту Морро стоїть форт Ля Пунта, котрий панує понад всхідними берегами при в'їздї до порту. Сей форт єсть дуже кріпкий. Він має три пушки Круппа, котрі опановують цїлий в'їзд, але лиш одну з тих пушок можна би ужити до оборони від сторони моря. До того ще ті пушки суть зле криті і по короткім огни можна би ту батерию розбити, а тоді неприятель міг би легко дістати ся до порту. Дальше на захід перед містом над берегом єсть батерия Ля Реіна з двома пушками Круппа 28-центиметрового калїбру і з трома моздїрами. Сей форт положений високо, опановує побереже, але не боронить міста від сторони суші. На західнім передмістю коло Ведадо побудовано недавно новий форт, батерию Санта Кляра. Там єсть

бурмістр міста, нотар Шилевский. — Згоріло, як доносять з Тисьмениці, 87 хат і 74 господарских будинків. Загальна шкода виносить 55.000 зр.; лише пять будинків було обезпечених на суму 5.200 зр. Без даху остало 99 родин, т. є. 476 осіб. Для несеня помочи погорільцям місточка завязав ся ратунковий комітет, на котрого чолі стоїть бурмістр міста.

— **В селї Озерянах** коло Бучача — як пишуть звідтам — проколола корова малу дївчину Анну Харевичівну в долїшну часть живота, так, що розпорола рогом болону черевну на кілька цалів. Замість відвезти дївчину сейчас до шпиталя або до лїкаря, стали родичі прикладати павутинє, а коли тим способом годї було кров затамувати, обложили рану глиною з огорода. На третий день, коли дївча з болю майже гинуло, відвезли єї до дра Володимира Могильницкого в Бучачи. Само відмите запаленої вже цїлковито рани, тревало несповна дві години, відтак показала ся потреба операциї болони черевної і др. Могильницкий перевів єї з всею в таких случаях осторожностию і заопікував ся дївчиною так, що она нинї вже зовсїм здорова. То вже не перший случай, де др. Могильницкий виказав з одної сторони велику совістність і глубоку уміліств, а з другої свою безкористовність, з якою все спішить з помочию на поклик наших селян, то-ж і засл. гує на прилюдне узнане і публичну подяку, о яку просять родичі згаданої дївчинки.

— **Дикі звичаї.** В Босяку, сяніцкого повіта, повісив ся сими днями Войтїх Сувала, посваривши ся з жінкою о 2 зр. Єго відізрали ще живим, однако нїхто не поспішив ему з помочию, не здоймили з него навіть шнура, лише кинувши его під стайню, спокійно приглядали ся як конав. Коли-ж він вже не дихав, наймила єго жінка за 5 зр. місцевого громадского „лупія", аби вивіз трупа за село і закопав. По дорозї труп два рази упав з воза, а тодї знетерпеливлений лупій привязав єго за ноги до воза, виволік за село і закопав в рові.

Телеґрами.

Рим 9 мая. Всюди настав спокій. Революцію в Міляні придушено.

Міляно 9 мая. Редактора ґазети Secolo Ромуссї і кількох инших редакторів арештовано. Secolo і Italia del Popolo заказано видавати.

Каїро 9 мая. Князь Ахмед Саффедін, братанич Кедива стрілив в кедівскім клюбі до свого стрия Ахмеда Фуада і поцїлив єго три рази в плечі. Єсть надія удержаня раненого при житю. Ахмеда Саффедіна арештовано.

Мадрид 9 мая. Міністерства війни і марипарки працюють над орґанїзациєю помочи войскової, яка має ся вислати на Филипиньскі острови.

Мадрид 9 мая. Ґенеральний капітан Филипиньских островів доносить, що Американцї взяли місто Кавіте і збурили арсенал та завели тїсну бльокаду а Манїллю постановили доти не бомбардувати, доки Ішпанцї не будуть стріляти на американьскі кораблї.

Переписка зі всїми і для всїх.

Оповістка.

— Важне для купцїв. В місточку на Подїлю, що має 4000 жителїв мігби купець, що має 500 до 600 зр. готівки, переняти на себе веденє склепу християньского. Склеп той веде ся вже від трох лїт і має будучність перед собою; обороту за рік може бути 2 до 3 тисячі, конкуренция не велика, але жидівска. Рефлектуючий дістане мурований склеп (помешканя нема, але можна легко винаймити), цїле, майже нове урядженє і товару на кілька сот зр.; він міг би або ставути до спілки, або сам на себе обіймити за відповідною умовою, але мусїв би вложити в склеп 500 до 600 зр. яко кавцию і пристати на контролю. Близші відомости подасть Редакция „Народної Часописи".

Анатоль в Городенцї: Під „прасами" до відбиваня письма Ви очевидно розумієте прилади до копіованя письма. Отже такі в першім ряді суть гектоґрафи, бо ті ще найдешевші. Добра маса гектоґрафічна не повинна би топити ся при звичайній теплоті, але очевидно гектоґрафу не треба держати анї на сонци, анї в так теплім місци, де би маса могла розтопити ся. Инші роди приладів до копіованя або писаня суть всїлякої системи машинки до копіованя і писаня взглядно друкованя, а іменно: Циклостиль, на котрім робить ся насамперед матрицу в той спосіб, що на відповіднім до того папери пише ся пером, на котрого кінци єсть зубате колїсце; оно виколює дірочки а при помочи так зробленої матрици можна відтак зробити кілька сот відбиток. Дальше суть машинки до писаня взглядно друкованя, американьскої, анґлїйскої і нїмецкої системи. В таких машинках суть клявіші подібно як при фортепянї. Кождий клявіш порушає одну букву і відбиває єї на папери друкованим письмом. На таких машинках треба виучити ся перебирати пальцями як на фортепянї. Того рода машинок уживають тепер досить часто але они все-таки досить дорогі, коштують 60, 120, або й більше зр. Близшу інформацию може Вам подати фірма Thener і Hardmuth у Відни (склад приборів до писаня). Віднесїть ся до неї письменно і зажадайте цїнника. — **Олена Г. Львів:** Соломянні капелюхи можна очистити тим способом, що розпускає ся в пів лїтри теплої води 10 ґрамі цитринової кислоти (квасної соли) і миє ся нею капелюх за помочию щіточки а відтак сушить ся на сонци. — **М. Н. з під Любіня:** Коли Ви не знаєте, з чого плями на ясній дамскій сукни по одноразовім ужитю, то як же ми можемо знати. Треба насамперед дослїдити, з чого можуть бути плями а відтак аж можна би Вам порадити, що від них робити. Від воздуха длятого, що у вас суть сїрчані купелї, чей би не поробили ся плями, бо тогди хиба цїла сукня мусїла мати одну пляму. Може скорше суть то плями від вохкости і стухлости т. зв. по нїмецки Stochflecke; в такім случаю треба умочити чисту вату в оцтї, натерти добре пляму а коли щезне вимити ще так само чистою водою. Очевидно треба і на то зважати якої краски єсть сукня, бо замість зло направити можна ще погіршити. Замість оцту можна взяти цитринової кислоти (квасної соли) відповідно розпущеної у водї. Старі того рода плями не так легко вигубити. Ще найскорше помагає 1 часть амоняку в 16 частях води. (Дати собі зробити в аптици). — **В. Дубчак з Хомякова:** Від чого болить голова в „чубку"? — Часом може болїти й від того, що за часто „має ся в чубку". На такі загальні питаня годї відповісти. Причини болю голови можуть бути дуже ріднородні: ревматичний біль, нервовий, наслїдком малокровности, з нестравности і т. п., причину може виміркувати і подати лиш лїкар оглянувши недужого а відповідно до недуги і подати лїк. Ми сего не можемо зробити; навіть не можемо подати гігієнічної ради, бо зовсїм не можемо здогадати ся причини болю. Так само не можемо знати, яка причина що палець болить. Коли лїкарі Вам сказали, що то анї гостець, анї відмороженє, лиш нервовий біль, то держіть ся того і лїчіть ся на то. З кореспонденции видимо, що Ви у Львові. Ну, тут легко можна дати собі раду. Підїть до безплатної лїчницї або на клїнїку, а там Вам вже порадять лїпше як ми. Коли недуга триває вже 4 роки, то не занедбуйте єї, бо она і так вже застаріла а радьте, щоби не погіршила ся. — **Писар 37:** 1) Рекламуйте числа там, де препумеруєте, бо нам годї займати ся висилкою; ми навіть не маємо нїякого дїла з нею, а коли часом кому висилаємо, то з власною стратою, бо мусимо і свої числа висилати і самі займати ся висилкою. — 2) Як вступить до войска, або як єго відберуть, то нехай мельдує ся на горністого або тамбура. До войскової музики єго не приймуть. — 3) Не буде, бо лиш через похибку з причини неприсутности другий раз зачала ся. Була вже давнїйше. — (Дальші відповіди пізнїйше).

☞ (Просимо присилати питаня лиш на імя редактора Кирила Кахникевича, а не присилати анї марок, анї карт кореспонденцийних до відповіди.

одна пушка $30^1/_2$-центиметрового калїбру, дві Круппові пушки 28-центиметрового калїбру і два моздїрі. Недалеко звідси єсть батерия Пунта-Брава, котра має одну велику пушку Ордонеца, дві Круппові пушки 28-центим. калїбру і два моздїрі, а устє ріки Альмендарец єсть обезпечене лиш малим укріпленєм, узброєним скорострільними канонами. Ріка та пливе попід місто, але в нїй тепер по посусї мало води і лиш малі лодки можуть по нїй плисти. По за містом на заходї, більше менше по єго середині єсть форт дель Прісіпе положений на високім горбі. Сей форт разом з другими міг би дуже добре боронити місто і порт, наколи-б був добре узброєний; але він має лиш кілька бронзових канон і чотири пушки маринарскі, на самім кінци порту на полудне від міста єсть форт Атарес. Він боронить приступу до міста від всходу з порту і від полудня по сухій земли та має кілька старих бронзових пушок та пушки Максіма. Сей форт єсть малої ваги, а все-таки єсть то одинокий форт, котрий не піддав ся був Анґлїйцям, аж доки не заключено мира.

Під ту пору, коли згаданий кореспондент виїхав був з Гаванни, був там великий брак муниції. В официяльних кругах, що правда, говорено, що єсть вже в дорозї з Кадиксу транспортовий корабель, котрий везе ґранати для тяжких пушок. Арсенал в Гаваннї займає пять акрів ґрунту, але крім деяких направок не зроблено в нїм вже від многих лїт нїчого. У фабрицї патронів на горбах коло форту Пріпсіпе роблено підчас вибуху революциї знамениті Ремінґтонові патрони. Специяльностию фабрики суть кулї з мосяжною окривою, котрі завсїгди ранять смертельно, бо викликують запаленє ранн. Там було також на складї кілька тон вже готових патронів Максіма. Через кілька недїль копало богато арештантів і вояків пісок в старім руслї ріки Альмендарец на крите пушок і тепер мабуть усипано вже великі вали, котрі криють батериї. Торпедові міни і форти могли би порт так боронити, що нїхто би єго не заняв від сторони моря; але скоро би на остров вийшла сухопутна армія і заняла добрі позициї, то нужденні деревляні укріпленя поза містом, які казав поробити ґен. Вайлер для оборони від повстанців, не робили би нїякої трудности.

Давнїйше були нові передмістя відділені високими валами від старого міста, але вали ті в 1863 р. знесено. В Гаваннї сходять ся зелїзницї, що ведуть до Ґванахай, Батабано, Матанцас, Карденас, Сієнфуеґос, Санта Кляра, Пінаоь дель Ріо і Саґваля Ґранде. Місто має університет оснований ще 1670 р. Домінїканами, в котрім ті монахи ще й нинї учать. Крім того суть тут фахові школи для технїків, для рільників і чотири театри, з котрих один „Театро Такон" належить до найбільших на цїлім сьвітї. З добродійних інституций єсть лиш сїм публичних шпиталїв і дім для божевільних.

З двірця в Реґлї їде ся зелїзницею на всхід до міста Матанцас, де тепер стоїть в таборі головна сила ішпаньскої армії. Матанцас має около 60.000 жителїв і лежить в прекрасній та дуже урожайній і богатій околици; єсть то й найперша сторона цукрова на Кубі, бо тут удає ся найлїпша тростина цукрова і тут найбільше фабрик цукру. Місто лежить над морем, має добрий порт і веде значну торговлю цукром, котрий висилає майже виключно до північної Америки, та румом, котрий знов іде головно до полудневої Америки. Що значить цукор для сего міста, видко із слїдуючих кількох дат. В 1891 р. вироблено тут 183.455 тон цукру; до північної Америки вивезено майже мілїон і чверть міхів 5980 бочок цукру а до полудневої Америки 2187 бочок руму. Місто має красний театр і академію, а на головний площи стоїть статуа Фердинанда VII.

(Дальше буде).

За редакцію відповідає: Адам Креховецкий.

ІНСЕРАТИ.

З друкарнї В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера.